

Indrukken en Herinneringen

door
Joh. de Meester. XIII.

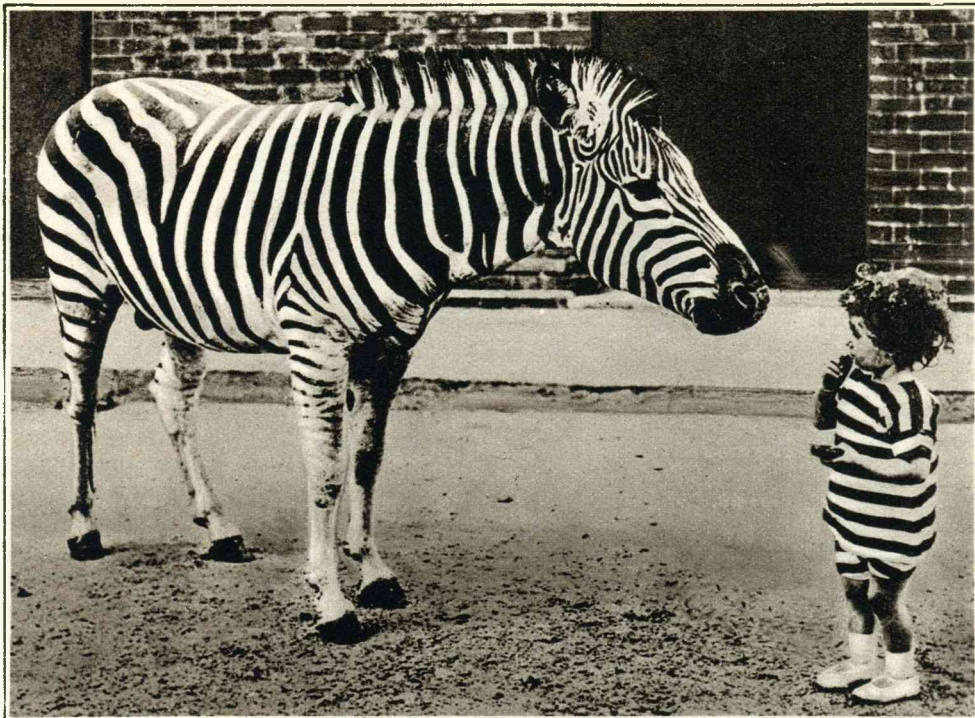
Ruim twintig jaar geleden is te Londen een Engelsch boek verschenen, dat een nieuw pleidooi voor Rousseau was. Subjectief, als in immers veel vrouwen-critiek, beweerde Mrs. Frederika Macdonald te veel, daar zij den lezer wou doen gelooven, dat op haar held niets viel te zeggen. Doch zij bracht een ontdekking aan het licht, gedaan te Parijs, in boekerijen en welke ook daar nu moest worden aanvaard. In 1818 zijn te Parijs de Mémoires verschenen van Mme d'Épinay, een beschermster van den schrijver, die hem in 1756, toen hij zich te Genève wilde vestigen, de Ermitage te Montmorency aanbood, welke hij ruim twintig jaar bewoond heeft, waarna hij het huisje in ruzie verliet. Niets heeft meer er toe bijgedragen om voor de menschen van omstreeks 1820 den „deugdzamen” Rousseau van vroeger in een dwaas, een cynicus en een kwaad-doenden menschenhater te doen veranderen, dan de gedenkschriften van haar die hem had beschermd. En zie, een groote eeuw later heeft eene vreemdelinge in de handschriften van twee Parijsche boekerijen moeten snuffelen om aan het licht te brengen, dat het handschrift dezer gedenkschriften was vervalscht! Een groot gedeelte is van een andere hand, er is aan gescheurd en bijgeplakt! Mrs. Macdonald beschuldigt Baron Frédéric Melchior Grimm, die de minnaar van Mme d'Épinay is geweest, van deze snoodheid, volvoerd na haar dood, in overleg met en geholpen door Diderot.

Rousseau's Confessions wemelen van klachten over de „samenzwering” tegen hem van zijn tijdgenooten-schrijvers, de mannen der Encyclopédie. Het schijnt wel zeker, dat Rousseau, zoo niet aan vervolgingswaan, dan toch aan inbeeldingen heeft geleden, die hem ongelukkig maakten. Doch dit deed ook de werkelijkheid: de levensgezellin van den fantastischen melancholicus, haar moeder en een aantal van de „vrienden” de „kameraden”, dus... mededingers, onder wier aanhitsing beide vrouwen veel leelijks uitgehaald hebben tegen den zenuwzieken huisgenoot.

Rousseau's gansche leven was een roman, even verassend als zijn geschriften. Zijn vriendinnen of beschermsters, met Mme de Warens te beginnen, zijn allen zeer curieuse gestalten, jegens wie hij vaak ondankbaar geweest is. Verder is er de vijandschap, de concurrentie die voerde tot haat, welke met Voltaire begon. En daarnaast of daartegenover bestond de eigenaardige bescherming, welke deze groote geest van hoogadellijke rijkaards ontving hoewel de Revolutie voor niet weinig door zijn hartstochtelijke welsprekendheid is geïnspireerd.

Nog voelt men hiervan bevreemding, wanneer men Ermenonville bezoekt, waar Rousseau gestorven is. Hij is er in April gekomen en den 3en Juli overleden. En altijd nog, jaar op jaar, bezoeken honderden, niet het minst vreemdelingen, dit dorp, dit landgoed — om Rousseau. Laat het sleur zijn, naäperij: men komt om het eilandje met de peppels te zien, waar hij begraven is... geweest. Want nadat hij er in 1778 was begraven, heeft een wet in 1794 het overbrengen van zijn stoffelijk overschot naar het Panthéon te Parijs bevolen. Nochtans heeft de heugenis van den wijsgeer Ermenonville in 1815 beveiligd voor de wrede heden der verbonden mogendheden. Nu woont er een prins Radziwill. Vijf en twintig jaar voordat de markies de Girardin gastvrijheid aan Rousseau zou bieden, dus in 1763, heeft deze hier zandgrond en moeras gekocht, waarvan hij een groot park deed maken, niet in den toen al te lang en teveel nagebootsten stijl van Le Nôtre, doch naar logischen trant, zoo „natuurlijk” mogelijk. Rousseau's theorie over „terugkeer tot de natuur” moest er in den practijk gebracht worden.

Niet ver van Ermenonville, ook midden in het bosch, ligt het landgoed Chaalis, waar weer een ander zijriviertje van de Oise, de Aunette, verrassingen brengt, inzonderheid twee mooie vijvers.

ZEBRA'S.

Hier bevindt men zich in vérgaande oudheid. In de twaalfde eeuw heeft Koning Lodewijk de Dikke er een abdij gesticht, met de kerk, waarvan de ruïne thans nog een proeve van toenmalige spitsbogenstijl geeft. Verscheidene groote mannen o.a. Tasso hebben in de abdij vertoefd.

Nadat er in de 19e eeuw een prins Murat had gewoond, die het park uitbreidde en verfraaide, is Chaalis voor iets meer dan een millioen franken in 1902 gekocht door een niet-adellijke weduwe, mevrouw André geboren Jacquemark. Naar het voorbeeld van den hertog van Aumale met Chantilly gegeven, schonk deze kunstzinnige rijke Chaalis aan het Institut de France. In het 18e eeuwsch kasteel, waarvan men niet veel anders kan zeggen dan dat het groot is, heeft zij een werkelijk museum aangericht, waardoor het belangwekkender dienst kreeg. Vóór het kasteel is een karakteristiek-Fransche „parterre”.

Talrijke tochten kan men in al deze bosschen maken en er een eindpunt voor kiezen met min of meer belangwekkende historische herinnering. Niet ver van het dorp Fleurines, dat een open plek vormt in het bosch van Holotte, ligt op een heuvel het gehucht Saint-Christophe waar de eerste Fransche koningen een jachthuis hadden. Wellicht is tot hen het gebruik terug te brengen, nog jaarlijks in November op het landgoed van den graaf de Valon herhaald, om de jachthonden te doen zegenen: curieuze besteding eener grands-seigneurs-gewoonte in dezen democratische tijd! Op een ander landgoed bleek de ruïne van een 12e eeuwse abdij te zien, met 13e eeuwsch schilderwerk en een mooi beeld van Christophorus uit de XVle eeuw. „S'adresser au concierge”, leerde de gids; wat we deden, een fooi in de hand. Doch nauwelijks stonden we voor dat beeld, of als karwatsstriemen kwamen de verwijten op ons neer van een toch blijkbaar deftige, niet meer jonge, knappe vrouw. Wij hadden haar op eenigen afstand ter zijde van het huis aan de theetafel gezien en kiesheidshalve niet gegroet.

Hoe we het waagden op haar landgoed te komen! Den concierge? Hem was verboden, wien ook toe te laten! We moesten mee en ja, de man bekende ons de gevraagde vergunning gegeven te hebben. Als een furie dreigde madame met zijn ontslag. Wij vroegen nu excuus voor hem.

Een vernietigende blik was het antwoord.

Doch hierop kwam de vernuftigste uit ons gezelschap met den „Guide Bleu” voor den dag; in dezen reisgids stond vermeld, dat de ruïne was erkend als „van Openbaar Nut” te zijn.

Wat gaat mij dat aan, meneer?

Maar mevrouw, ik meen dat ruïnes, erkend als van Openbaar Nut, voor iedereen toegankelijk zijn.

Toen kwam op een toon van het diepst dédain dit waarlijk kostelijke antwoord:

Hoe zoudt u kunnen denken, Meneer, dat ik mij zou storen aan wetten door ces messieurs de Paris gemaakt?

En Frankrijk noemt zich republiek!